ESPOON KÄRÄJÄOIKEUS **6.3.2017**
Laamanni

Eduskunnan lakivaliokunnalle

Lakivaliokunta 7.3.2017, HE 270/2016 vp

Hallituksen esityksen tavoitteena on käräjäoikeuksien rakenteellinen vahvistaminen niin, että oikeusturvan saatavuus ja lainkäytön laatu voidaan jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä tulevaisuudessakin turvata. Tämän katsotaan edellyttävän käräjäoikeuksilta suurempaa kokoa. Tavoitteena on muodostaa hallinnollisesti suurempia yksiköitä, joissa työmäärä ja resurssit voidaan jakaa nykyistä tehokkaammin ja tasaisemmin. Esityksessä on myös katsottu, että kun tuomarin erityisosaamista voitaisiin hyödyntää nykyistä laajemmalla alueella, tämä edistäisi kansalaisten yhdenvertaisuutta.

Espoon käräjäoikeus pitää tavoitetta hyväksyttävänä. Asetetun tavoitteen perusteeksi on lisäksi esitetty niukkenevat toimintamäärärahat, tarve parantaa turvallisuutta käräjäoikeuksien istuntopaikoilla sekä tarve varustaa käräjäoikeuksien istuntosalit digitaaliseen työskentelyyn siirtymisen edellyttämällä teknisellä varustelulla. Turvallisuuden ja tietoteknisen varustelun lisääminen vaativat investointeja samalla kun määrärahat ovat vähenemässä. Nämä taloudelliseen tilanteeseen ja toimintaympäristön muutokseen perustuvat realiteetit puolustavat Espoon käräjäoikeuden käsityksen mukaan myös käräjäoikeusverkoston rakenteiden uudistamista.

Espoon ja Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuksien yhdistäminen

Yhdistettäviksi esitetyistä käräjäoikeuksista Espoon käräjäoikeus on suurempi, eikä hallituksen esityksessä käräjäoikeuksien koolle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi sinänsä ole tarvetta yhdistää Espoon käräjäoikeutta minkään toisen käräjäoikeuden kanssa. Ehdotettu yhdistäminen antaa kuitenkin uusia mahdollisuuksia lainkäyttötoiminnan organisointiin ja kehittämiseen. Yksin Espoon käräjäoikeuden näkökulmasta tarkasteltuna yhdistämistä ei ole pidettävä välttämättömänä, mutta esityksen tavoitteiden näkökulmasta yhdistämistä voi pitää perusteltuna. Yhdistymistä voi perustella myös sillä, että Länsi-Uudenmaan syyttäjänviraston ja Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen toimialueet muodostuvat ehdotetun uuden Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden tuomiopiiristä.

Hallituksen esityksessäkin on tuotu esiin ne kriittiset lausunnot, joita yhdistymistä vastaan tai ainakin Raaseporin sivukanslian säilyttämisen puolesta on esitetty. Perusteena ovat olleet kansalaisten kielellisten oikeuksien toteutumiseen liittyvät seikat sekä työ- ja asiointimatkojen pidentyminen.

Kielellisten oikeuksien toteutumista voi tarkastella eri näkökulmista. Katson, että Espoossa ja Kauniaisissa asuvan ruotsinkielisen väestön kannalta yhdistäminen parantaa mahdollisuutta saada lainkäyttöpalveluita ruotsin kielellä. Tällä hetkellä Espoon käräjäoikeudessa on kaksi kielituomarin virkaa, kun niitä uudessa käräjäoikeudessa olisi viisi. Yksi oikeudellisen ratkaisutoiminnan riippumattomuuden kannalta keskeinen seikka on, että tuomioistuimessa vireille tulevan asian käsittelijä määräytyy sattumanvaraisesti. Tämä sattumanvaraisuus voi toteutua huomattavasti paremmin, kun kielituomareita on enemmän. Kielituomarin virkaan kelpoisia tuomareita olisi uudessa käräjäoikeudessa todennäköisesti enemmänkin kuin viisi.

Erityistä huolta on kannettu ruotsinkielisen asiakaspalvelun saatavuudesta. Espoon käräjäoikeus on kaksikielinen tuomioistuin ja on kyennyt tähän saakka tarjoamaan asiakaspalvelua sekä suomen että ruotsin kielellä. Kansliahenkilöstöön kuuluu tällä hetkellä viisi ruotsinkielentaitoista henkilöä. Yksi toimii käräjäoikeuden kirjaamossa, yksi summaarisissa asioissa ja kolme käräjäsihteereinä. Käräjäoikeuksien yhdistyessä on selvää, että ruotsinkielisen asiakaspalvelun tarve kasvaa merkittävällä tavalla, samoin kasvaa ruotsin kieltä taitavien käräjäsihteereiden tarve. Tämä asettaa haasteita rekrytoinnille, jos nykyisestä Länsi-Uudenmaan käräjäoikeudesta ei siirry riittävästi ruotsin kielen taitoista henkilöstöä uuteen käräjäoikeuteen. Selvää on että myös ruotsin kielen koulutukseen on tärkeätä panostaa.

Edelleen nykyisen Espoon käräjäoikeuden näkökulmasta tarkasteltuna uusi käräjäoikeus antaa nykytilannetta paremmat edellytykset ruotsin kielen perustaidot omaavalle henkilöstölle oman kielitaitonsa kehittämiseen. Tämä arvio perustuu ruotsinkielisen henkilöstön määrän lisääntymiseen sekä ruotsinkielisten juttujen määrän lisääntymiseen.

Espoon käräjäoikeudella ei ole vahvaa kantaa yhdistymisen puolesta eikä sitä vastaan, mutta käräjäoikeudessa on valmistauduttu siihen, että hallituksen esityksessä ehdotettu käräjäoikeuksien yhdistäminen tapahtuu.

Siirtymäkauden järjestelyt

Hallituksen esityksessä esitetään, että muodostettavan uuden käräjäoikeuden kanslia on Espoossa ja että nykyiset Raaseporin ja Lohjan kansliat lakkaavat. Tämä vaikuttaa näissä kanslioissa työskentelevän henkilökunnan työmatkoihin. Pääsääntöisesti matka pitenee, vaikka poikkeuksiakin on. Erityisesti Raaseporin seudulla asuville kansliahenkilöstöön kuuluville nykyisen Länsi-Uudenmaan käräjäoikeuden työntekijöille siirtyminen työskentelemään Espoossa on erittäin hankalaa. Nähdäkseni tätä tilannetta on mahdollista helpottaa uuden käräjäoikeuden ja oikeusministeriön keskenään sopimin tavoin niin, että työskentelymahdollisuus Raaseporissa säilytetään ainakin jonkin mittaisen siirtymäkauden ajaksi ellei sitten pysyvämminkin. Tällaista vaihtoehtoa tukee istuntopaikan säilyminen Raaseporissa sekä osittain jo nykyiset työtavat mutta erityisesti lähitulevaisuuden digitaaliset työmenetelmät.

Toimitilat

Jos hallituksen esitys hyväksytään, on uuden käräjäoikeuden toiminnan järjestämisen kannalta tärkeätä että yhdistyminen voi toteutua myös toimitilojen puolesta. Tämän vuoksi olisi toimitilajärjestelyjä koskevat päätökset tehtävä viimeistään syksyllä 2017, jotta tarvittavat toimitilojen muutokset voidaan suunnitella ja toteuttaa vuoden 2018 aikana. Espoon käräjä-

oikeuden istuntosalien käyttöaste on tällä hetkellä varsin korkea. Kun Lohjan ja Kirkkonummen istuntosalit poistuvat käytöstä, lienee selvää, että istuntosaleja on rakennettava Espooseen lisää. Hallituksen esityksessä tätä ei näytettäisi tuotavan ainakaan selvästi esille. Tärkeänä pidän sitä, että toimitilaratkaisut voitaisiin toteuttaa sellaisessa aikataulussa, että käräjäoikeuksien yhdistyminen - jos se päätetään esityksen mukaan toteuttaa - voitaisiin myös toimitilojen puolesta toteuttaa 1.1.2019 lukien.

Olli Saunanoja
Laamanni